

13. CEREMONIEL, del 1

a. Fanen

1. Generelt

- a. Når fanerne tilhørende De Danske Garderforeninger er repræsenteret ved ceremonielle begivenheder, enkeltvis eller sammen med andre faner, så er det håndteringen af fanerne iagttagere lægger mest mærke til.
- b. Håndtering af faner skal ske med den respekt og værdighed, som ligger i fanen og dens symbolik for Danmark.
- c. Dette afsnit skal derfor tjene som hjælp til den lokale garderforenings fanebærer og faneløjtnant, når disse skal "på arbejde" med fanen. Afsnittet skal videre tjene som en hjælp med procedurer og kommandoer for de foreninger og personer, der står for at arrangere aktiviteter, hvori foreningens fane skal deltage.

2. Dannebrog's oprindelse

- a. Det ældste danske flag, man kender, er ravnefanen, der er en rød dug med Odins hellige ravn broderet i sort. Dette mærke var gennem hele vikingetiden, danskernes kendetegn i krig. Ravnefanen blev kaldet Dannebrog, hvilket betød. dannernes broge (klæde, mærke). Skrivemåden har ændret sig, således at Dannebrog efterhånden er blevet til Dannebrog.
- b. Efter kristendommens indførelse måtte raven ganske naturligt vige for korset. Det hvide kors på den røde dug dukkede op i begyndelsen af 1200-tallet som korsfarerbanner, og i forbindelse med flere danske forsøg på at erobre det hedenske Estland
- c. Ifølge overleveringen faldt Dannebrog således ned fra himlen under slaget ved Lyndanisse i Estland den 15. juni 1219, hvor det som et guddommeligt tegn førte den danske hær til sejr. Markeringen af denne dag er senere kendt som Valdemarsdag.

3. Fanebærer, faneløjtnant og fanekommandør

- a. Fanebærer
Personen som bærer fanen, og som har ansvaret for korrekt, værdig og respektfuld føring af denne.
- b. Faneløjtnant
Bliver også benævnt "fanevagt". Personen som hjælper fanebæreren ved klargøring/afdækning/tildækning af fanen, og som ved behov herfor kan træde ind og overtage bæring af fanen fra fanebæreren. Kan deltage i den ceremonielle handling sammen med fanebæreren, og vil her ved opstilling være antrådt til højre for fanen, og vil ved deltagelse i bevægelse (march/føre fanen ind/føre fanen ud med mere) normalt gå foran fanen

c. Fanekommandør

Ved deltagelse af flere faner samtidig kan det være formålstjeneligt at udpege en fanekommandør. Denne har ansvaret for instruktion af fanebærere og faneløjtnanter samt opstilling af fanerne og eventuel indøvelse.

4. Fanebærers og faneløjtnants ansvar

- a. Føring af fane vil som oftest ske med en fanebærer og en faneløjtnant, men fanen kan også føres alene ved en fanebærer.
- b. Enhver fanebærer/faneløjtnant skal, når fanen er betroet disse, have kendskab til, hvordan fanen føres, og hvordan den grundlæggende øksercits for fanens håndtering er. Det er samtidig fanebærerens/ faneløjtnantens ansvar at sætte sig ind i den aktuelle ceremonielle handling, hvori foreningens fane skal deltage.
- c. Præsentabel og værdig føring af fane kræver indøvelse. Fanebærer og eventuel faneløjtnant bør således forud for enhver ceremoni med fanens deltagelse forberede sig herpå, samt foretage nødvendig indøvelse.
- d. Dekorationer og ordenstegn skal monteres og bæres korrekt og præsentabelt, - og mådehold er tilrådeligt. Vejledning i korrekt bæring kan læses i DG Håndbog afsnit 14. Denne vejledning skal følges.
- e. Fanebærer/faneløjtnant skal til enhver tid fremstå præsentabel. For fanebærere/ faneløjtnanter i De Danske Garderforeninger vil påklædningen normalt være blå blazer, hvid eller lysenblå skjorte, garderslips, grå bukser og sorte pudsede sko. Der anlægges ikke hovedbeklædning. Hvide handsker bør anlægges. Dekorationer anlægges som beskrevet i afsnit 14, Hæderstegn og dekorationer.

5. Fanen

- a. Fanen består af fanestang, fanedug, fanespyd og fangsnor/fanesnor. Herudover bør der til fanen høre fanesvøb (rulleklæde), fanehylster og fanebandoler.
- b. Fanen bør, når den ikke anvendes, altid opbevares rullet ind i fanesvøbet og herefter lagt i fanehylsteret. Fanespyd, fangsnor og bandoler bør opbevares i en tilhørende taske sammen med rene hvide handsker.
- c. Det kan være en god ide i tasken også at have en pudseklud og pudsemiddel, således at metallet på fanen lige kan få en aftørring inden anvendelse eller inden fortsat anvendelse, såfremt der er behov herfor.

6. Fanens opbevaring

- a. Renovering af faner og specielt af gamle faner kan nemt blive en meget kostbar historie. Nedenstående er givet nogle anbefalinger til opbevaring af fanen, der dermed kan forlænge dennes levetid. En uhensigtsmæssig behandling kan medføre, at fanedugen krøller stærkt og evt. mugner og skørner.

- b. Hvis fanen under brug er blevet våd, bør den så vidt det er praktisk muligt tørres, inden den rulles sammen og anbringes i fanehylsteret. Er dette ikke muligt, skal fanen umiddelbart efter fanebærerens hjemkomst fra aktiviteten rulles ud og placeres til tørring. Fanen må under ingen omstændigheder pakkes ind til opbevaring, før dugen og eventuelle fanebånd er helt tørre.
- c. Tørring af fanedugen bør foregå langsomt ved varmeapparat eller radiator, og ikke ved sollys.
- d. Fanespyd, fangsnor og eventuelle fanebånd aftages inden fanen rulles sammen og stilles til opbevaring.
- e. Sammenrulning af fane

(1) Fane med enkelt fanedug

- Fanesvøbet lægges på et bord, eller holdes op foran fanedugen.
- Fane og fanesvøb rulles om fanestangen, idet fanedug og fanesvøb glattes så det ikke folder. Sammenrulning skal være passende løs, og ikke for stram. Fanesvøbet skal ved sammenrulning være yderst.

(2) Fane med dobbelt fanedug

- Fanesvøbet lægges på et bord.
  - Fane med dobbeltdug bør ikke rulles om stangen, men lægges i bløde lag sammen med fanesvøbet (plisseres langs stangen) inden lagene bindes sammen med svøbets snore.
- f. Opbevaring af fane efter tørring og sammenrulningen bør ske i et tørt rum med normaltemperatur, og ikke i umiddelbar nærhed af et varmeapparat eller lignende.
  - g. Såfremt fanen - og da navnlig en silkefane – gennem længere tid bruges indendørs som dekoration eller lignende, kan den opstilles lodret eller skråt i en fanefod (eller -støtte), men fanedugen lider herved. Det bedste vil være, at fanen hænges udfoldet ud fra en vandret anbragt fanestang.

7. Pudsning af fanens metaldele

- a. På en dannebrogfane er der fem forskellige metaldele. Der hvor fanen samles på midten med et samlestykke, toppen af fanen med et gevind til et fanespyd, dupsko, et fanespyd i toppen samt måske en række emblemer, som er slået på eller omkring fanestangen.
- b. Metaldele af henholdsvis messing og sølv pudses med creme, som indeholder et svagt slibemiddel.

- c. Efter pudsnings sikres, at al pudsecreme er fjernet fra metaloverfladen, da det ellers vil det tørre ind og give en grim belægning på metaloverfladen. Man skal især være påpasselig med fanespyddet og indgravering på samlestykket, hvor metalpudsecremen ofte kan trænge ind og gøre polering vanskelig.
- d. Fanestangen kan ødelægges, hvis overskydende creme ikke omgående fjernes fra trædelene. Eftersom cremen indeholder slibemiddel, vil det dels kunne ødelægge lakeringen på træet og dels kunne trænge ind i træet, som efterfølgende bliver misfarvet. Denne misfarvning kan normalt ikke fjernes.

8. Udsmykning af fane

a. Fanedug

- (1) Anvendelse af kongeligt navnetræk til udsmykning af en fane er ikke tilladt.
- (2) Udsmykning af fanens dug skal ske med respekt for fanen. Det er vigtigt, at dekorationen udføres, så den ikke mislæder, men at den pryder fanen, samtidig med at arbejdet udføres i bedste kvalitet.
- (3) Fanedugen kan udsmykkes med broderi eller guldtryk. Udsmykning kan være såvel tekst, foreningens navn, som billedmotiv, foreningens logo.
- (4) Udsmykning kan centreres om midten af fanedugen eller placeres i øverste stangfelt (øverste hjørne nærmest fanestangen)

b. Fanespyd

- (1) Fanespyd behøver ikke blive yderligere udsmykket.
- (2) Kongeligt navnetræk må anvendes i fanespyd.
- (3) Vælges udsmykning af fanespyd er dette op til den enkelte forening af beslutte. Også ved fanespyd skal udsmykning ske med respekt for fanen.

c. Fanestang

- (1) Fanestangen udsmykkes normalt ikke.
- (2) Fanestangen kan påsættes faneklader til markering af begivenheder i foreningens historie eller aktivitet.

9. Forsikring af fane

- a. En fane er en kostbar genstand. Mange faner er modtaget som gaver, eller erhvervet gennem lang tids opsparing, og der tænkes derfor ikke altid på dette.
- b. Vedrørende forsikring henvises til DG Håndbog afsnit 15, Forsikringer.

b. Indvielse af ny fane

1. Indvielse af en ny fane bør foregå under festlige former. En faneindvielse rummer en meget enkel symbolik, der entydigt understreger, at fanen nu er en del af foreningen, og at fanen fremover skal følge foreningen i hverdagen, ved fest og glæde og ved sorg. Fanen vil fremover være med ved festlige lejligheder, men også hvor fanen skal repræsentere foreningen ved begravelser, bisættelser eller mindehøjtideligheder.

2. Før faneindvielse

a. Ceremonien gennemføres under hensyn til de vidt forskellige muligheder, der er fra sted til sted.

b. Fanebærer og faneløjtnant skal være nøje og grundigt instrueret om, hvorledes faneindvielsen skal gennemføres. Ligeledes bør hele ceremonien være øvet forinden, således at der er sikkerhed for, at alle deltagende i det ceremonielle, er bekendt med begivenhedens gang og den enkeltes ansvar/opgaver/handlinger i ceremonien. Indøvelse skal således tjene til at kontrollere, at alle deltagende har forstået instruktionen, og ved hvorledes de skal opføre sig, blandt andet med hensyn til hvorledes de skal gå, stå og behandle fanen under indvielsen. Det er ofte her der sker utilsigtede handlinger.

c. Det skal besluttes, hvem der skal slå de tre søm i den nye fane. At slå søm i fanen er den symbolske handling der illustrerer, at fanen nu er indviet og dermed en del af foreningen. De tre valgte personer, skal naturligvis orienteres og instrueres herom før ceremonien. Det må aldrig komme som en overraskelse under faneindvielsen for en person, at denne nu skal frem og slå et søm i den nye fane.

d. Husk at sikre tilstedeværelse af en lille fanehammer.

3. At slå søm i fanen

a. De tre søm, som symbolsk slås i en ny fane markerer et søm for henholdsvis:

- Kongehuset
- Fædrelandet
- Garderforeningen

Sømmene er allerede slået i ved modtagelse af fanen, og er de tre øverste søm på fanestangen.

b. Sømmene slås under faneindvielsen i med 2 - 3 lette symbolsk slag med fanehammeren på sømmets hoved.

c. Der er ikke regler for, hvem der skal slå de 3 søm i. Det skal blot anføres, at såfremt et medlem af De Danske Garderforeningers Præsidium er repræsenteret, bør det være præsidiets repræsentant, der slår det første søm i for kongehuset.

- d. Er der en folkevalgt lokal repræsentant til stede ved faneindvielsen, ligger der noget symbolsk i, at det er "den folkevalgte lokale repræsentant", der slår sømmet i for Fædrelandet.
- e. Er der et æresmedlem til stede, kan denne indsættes på enhver af de tre poster. Generelt sagt - alle problemer skal blot løses på den efter vilkårene og på stedet bedste måde.
4. Under faneindvielsen
- a. Den nye fane kan enten føres ind til ceremonien eller den kan allerede være placeret, hvor faneindvielsen skal finde sted. Føres fanen ind, skal der forinden besluttes, hvorvidt den skal føres ind og afdækkes som en del af ceremonien, eller om den er afdækket allerede inden den føres ind.
- b. Når fanen er ført ind (og eventuelt afdækket) kan den enten placeres i en faneholder eller med fanedugen på et bord, således at fanestangen er vandret (fanedugen må her ikke røre jorden), eller fanebæreren kan blive stående med fanen.
- c. Faneindvielsen kan herefter begynde, og kan forløbe således:
- Formanden byder velkommen til faneindvielse (kort velkomst, og ikke en lang tale)
  - Eventuelt en sang
  - Formanden beder alle rejse sig
  - Formanden annoncerer: "Vi går nu til indvielse af vor nye fane - jeg giver ordet til NN-1, der vil slå det første søm i for Majestæten"
  - Fanen sænkes til vandret, såfremt fanebæreren står med den
  - NN-1 træder frem, får hammeren af formanden og med front mod de tilstedeværende siges f.eks.: "Det er mig en stor glæde og ære at slå det første søm i for Hendes Majestæt Dronningen", hvorefter de symbolske slag udføres på øverste søm og hammeren gives tilbage til formanden.
  - Formanden får hammeren og NN-1 går på plads
  - Formanden annoncerer: "Jeg giver nu ordet til NN-2, der vil slå det andet søm i for Fædrelandet"
  - NN-2 træder frem, får hammeren af formanden og med front mod de tilstedeværende siges f.eks.: "Det er mig en stor glæde og ære at slå det andet søm i for Danmark", hvorefter de symbolske slag udføres på det andet søm og hammeren gives tilbage til formanden"
  - Formanden får hammeren og NN-2 går på plads
  - Formanden annoncerer: "Jeg giver nu ordet til NN-3, der vil slå det tredje søm i for Garderforening"
  - NN-3 træder frem, får hammeren af formanden og med front mod de tilstedeværende siger: "Det er mig en stor glæde og ære at slå det tredje søm i for Garderforeningen", hvorefter de symbolske slag udføres på det tredje søm og hammeren gives tilbage til formanden"
  - Formanden får hammeren og NN-3 går på
  - Eventuelt en sang

- Formanden kommanderer: "Før fanen på plads"
  - Fanebærer og faneløjtnant fører fanen til den anviste plads. Er der en fanefod, placeres fanen i denne. Ellers må fanebærer og faneløjtnant på skift stå med fanen
  - Formanden beder alle sætte sig
- d. Den nye fane er nu indviet og er herefter en del af foreningen. Foreningen råder imidlertid på dette tidspunkt over to officielle faner, og det er nu tidspunktet, hvor den gamle fane pensioneres.
- e. Vælger foreningen at føre fanen ud uden at tildække den inden, kan det ske således:
- Formanden beder alle rejse sig
  - Formanden kommanderer: "Før den gamle fane ud"
  - Fanebærer fatter den gamle fane
  - Fanebærer og faneløjtnant fører den gamle fane ud
  - Formanden beder alle sætte sig
- f. Vælger foreningen at tildække fanen inden den føres ud, kan det ske således:
- Formanden beder alle rejse sig
  - Formanden kommanderer: "Klar til at tildække fanen"
  - Fanebærer gør en kvart vending til højre og faneløjtnant går to skridt frem og gør en kvart vending til højre
  - Formanden kommanderer: "Tildæk fanen"
  - Fanebærer sænker fanen til vandret, og ruller fanen om fanestangen
  - Faneløjtnanten trækker fanebetrækket over den sammenrullede fane
  - Fanebærer rejser den tildækkede fane til lodret og gør en kvart vending til venstre
  - Faneløjtnant går på plads ved siden af fanebæreren
  - Fanebærer tager fanen ved fod
  - Formanden kommanderer: "Før den gamle fane ud"
  - Fanebærer fatter den gamle fane
  - Fanebærer og faneløjtnant fører den gamle fane ud
  - Formanden beder alle sætte sig
- g. Den nye fane er nu indviet og på plads i foreningens midte, og den gamle fane er ført ud efter at have tjent foreningen trofast i mange år. På dette tidspunkt kan eventuelle taler fra formand, æresmedlemmer eller øvrige deltagere holdes.
5. Fanens håndtering ved begravelse/bisættelse
- a. Deltagelse med fanen til en begravelse eller bisættelse er en højtidelig og ganske særlig måde for en garderforening at sige et sidste farvel til afdøde. Fanebære og eventuel faneløjtnant skal derfor være bevidste om, at fanen er i øjenfaldende og markant i forbindelse med den kirkelige handling, hvorfor fanens tilstedeværelse skal ske med værdighed.

- b. Fanebærerens påklædning bør være mørk, og gerne blå blazer. Foreningstegn og hæderstegn bør anlægges.
- c. Fanen medtages kun til begravelser/bisættelser, når dette er aftalt med de pårørende og præsten.
- d. Til begravelser og bisættelser bør fanebærer møde op, så fanen er klar mindst et kvarter før højtideligheden begynder.
- e. Hvis kisten allerede er anbragt i kirken eller kapel, føres fanen ind kort tid før højtideligheden begynder. Dette kan for eksempel være når der kimes, men som oftest føres fanen ind et par minutter før højtideligheden går i gang.
- f. Hvis kisten først ankommer til kirke eller kapel umiddelbart før højtideligheden begynder, placeres fanen med faneløjtnant ved indgangen, og rækkefølgen når kisten føres ind i kirken vil være: Fane – Præst – Kiste - Følge.
- h. Fanen placeres efter aftale med præst og eller kordegn. Som oftest placeres fanen til en af kirkens sider og mellem kiste og alter.
- i. Placering af fane når kisten føres ud skal aftales med præsten inden den kirkelige handling påbegyndes. Fanen placering kan være såvel foran kisten som bag kisten.
- j. Der er 2 muligheder for fanens placering, når kisten skal bæres ud af kirken/kapellet. Hvilken, der skal anvendes, afhænger af aftalen med præsten og af pladsforhold i kirken/kapellet.
  - Mulighed 1: Når kisten bæres ud, føres fanen umiddelbart bag kisten. Præsten forventes at gå forrest. Fanebærer må her vurdere, hvorvidt det er muligt at komme til at gå lige bag kisten, eller om det nærmeste følge går ind her. Fanen skal dog følge meget tæt på kisten.
  - Mulighed 2: Når kisten bæres ud, føres fanen umiddelbart foran kisten. Dermed fører præsten fanen ud, og fanen fører kisten ud.
- k. Når fanen/fanebærer er kommet ud af kirken, stiller fanebærer og faneløjtnant sig på venstre side af rustvognen i rørstilling.
- l. Når bedemand sætter sig ind i rustvognen rettes op, fanen skuldres. Fanen sænkes, når rustvognen sætter sig i bevægelse.
- m. Fanen hæves til lodret, når rustvognen er ude af kirkegårdens område eller ude af syne.
- n. Flere faner deltager i højtideligheden
  1. Deltager der ved en begravelse/bisættelse flere faner, samordnes disse af en fælles fanefører.

2. Fælles fanefører fører fanerne fra samlingsstedet til de anviste pladser.
  3. De faner, der har nærmest tilknytning til den afdøde, opstilles nærmest ved kistens hovedende.
  4. Under højtideligheden står alle faner i røstilling.
  5. Når velsignelsen lyses og ved jordpåkastelsen rettes op og fanerne fældes. Ved flere faner end 2 bør fanerne kun fældes til strakt arm. Ved 2 faner kan disse fældes til vandret, men det vil afhænge af fanernes placering og plads i kirken. Det er her vigtigt, at dette er helt kordineret mellem fanebærerne, da alles øjne er rettet mod fanerne.
- o. Fanebærer og faneløjtnant må aldrig træde hen over blomster i kirken.
- p. Ved graven
1. Ved graven opstilles fanen/fanerne så nær kisten som muligt.
  2. Ved jordpåkastelsen sænkes fanen til strakt arm.
  3. Når kisten sænkes i graven, sænkes fanen. Afhængig af plads ved graven og følget størrelse vil fanen enten kunne sænkes til vandret eller til strakt arm. Deltager der flere faner sænkes disse kun til strakt arm.
  4. Deltager der flere faner ved begravelsen, træder "øverste" fanebærer hen til graven efter at kisten er sænket i graven. Her afgives en sidste honnør ved langsomt at sænke fanen til vandret. Fanen holdes vandret i ca. 30 sekunder. Øvrige fanebærere indtager retstilling med egne faner. (Tidligere fældede man fanen 3 gange over graven. Denne ceremoni har man dog udeladt flere steder.)
  5. Herefter samler fanebæreren fanedugen omkring stangen ved hjælp af fangsnoren. Således føres fanen/fanerne tilbage til samlingsstedet (våbenhuset), hvor den rulles sammen og anbringes i hylster.
6. Fanens håndtering ved bryllup
- a. Deltagelse med fane ved et bryllup, hvor fanen ønskes opstillet i kirken, skal dette forinden være aftalt med brudeparret og præsten.
  - b. Hvis det er tilfældet, føres fanen ind i kirken, inden bruden ankommer, og fanen føres efter vielsen ud før brudeparret.
  - c. Derefter tager fanebærer opstilling med fanen uden for kirken.
  - d. Hvis der foran kirken er dannet espalier, føres fanen igennem denne og tager opstilling for enden af den. Fanen indgår ikke i selve espalieret. Når brudeparret passerer, sænkes fanen.

- e. Er der flere faner med i kirken, danner de et selvstændigt espalier foran kirken nærmest kirkedøren. Fanerne sænkes til strakt, mens brudeparret passerer igennem.